

Hannover: op weg naar Open Access

Esther Hoorn is als auteursrechtsspecialist werkzaam bij het Auteursrechteninformatiepunt van de bibliotheek van de Rijksuniversiteit Groningen. In die hoedanigheid geeft zij wetenschappers advies over auteursrechtelijke kwesties en verstrekt zij informatie over het publiceren in Open Access.

Onze universiteit heeft een internationaal karakter en juicht Open Access publiceren toe. Deze boodschap uit het strategisch plan bleef door mijn hoofd gaan, terwijl de trein me langs Leer naar Hannover bracht. Ik was op weg naar de conferentie Commons, Users, Service Providers over internet (zelf)regulering en auteursrecht, georganiseerd door het Instituut voor Rechtsinformatica van de Leibniz Universiteit Hannover. Aanleiding voor de conferentie vormde de lancering van een Duits Open Access tijdschrift op het gebied van het intellectueel eigendom, informatietechnologie en e-commerce recht.

Dat auteursrechtexperts een Open Access-tijdschrift opzetten, daar wilde ik meer van weten. Er komen per dag twee Open Access-tijdschriften bij.¹ Dat kan je zien in de Directory of Open Access Journals. Maar het is opmerkelijk dat experts, die inzicht hebben in de juridische aspecten van Open Access, zelf een Open Access-tijdschrift beginnen.

Vrijheid van meningsuiting

Belangrijke ideeën over de regulering van Open Source en Open Access komen uit Amerika. Daar is het auteursrecht ook sterk verbonden met de grondwettelijke verankerde vrijheid van meningsuiting. Daar zijn de Creative Commons licenties bedacht die voortbouwend op het auteursrecht vrije samenwerking op het web mogelijk maken.

De Engelstalige wetenschaps- en rechtscultuur heeft grote invloed op het debat over Open Access, terwijl het Nederlandse auteursrecht meer overeenkomt met de andere continentale Europese stelsels. Het debat over de juridische aspecten van Open Access wordt ook in Duitsland al decennia gevoerd. Misschien soms wat academisch, maar zeker ter zake. Karl-Nicolaus

Peifer formuleerde de kern van het debat als volgt:

“Open Access gives broad access claims where Intellectual Property laws usually protect nondisclosure and help to restrict the grade of publicity given to specific content. Nondisclosure is the principle, access requires consent or regulatory force. If regulation is unwanted, incentives to provide information are needed.”

Veranderingsproces

Het tijdschrift heet JIPITEC: een naam, die je makkelijk onthoudt.² De afkorting staat voor Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law. Het idee is dat het tijdschrift de kern kan vormen van een netwerk van Europese wetenschappers en praktijkjuristen. Deelname aan het netwerk kan er aan bijdragen om reputatie te verwerven als expert op dit terrein. Zo beoogt het tijdschrift een stimulans te realiseren om bij te dragen aan het veranderingsproces op weg naar Open Access-publiceren. De redactie wordt versterkt door een groep van nationale correspondenten over heel Europa. Het is de bedoeling dat er iedere twee jaar een conferentie van het netwerk zal plaatsvinden.

Naast de artikelen zullen in het tijdschrift ook de traditionele boekbesprekingen en annotaties van uitspraken te vinden zijn. De artikelen zullen alleen na *peer review* geplaatst worden. Door de digitale distributie hoeft er geen beperking gesteld te worden aan de omvang van de bijdragen.

Het is nog de vraag of deze opzet zich kan ontwikkelen tot een duurzaam businessmodel. Achterliggend doel bij dit tijdschrift is juist ook om te analyseren hoe het tijdschrift het beste kan groeien op basis van de principes rond Open Access en Open Source. In Nederland heeft NWO

¹ De Directory of Open Access Journals geeft een overzicht van tijdschriften op het gebied van Open Access: www.doaj.org

² JIPITEC, het nieuwe tijdschrift van auteursrechtexperts: www.jipitec.eu

een fonds beschikbaar, waarmee wetenschappers uitgevers kunnen betalen voor hun rol in het publicatieproces.⁵ Axel Metzger, één van de editors, licht toe dat zo'n *author fee* niet aansluit bij de traditie in het juridisch domein.

De Deutsche Forschungsgemeinschaft heeft een subsidie gegeven om het tijdschrift op te starten en om in het volgend jaar web2.0-functionaliteiten bij het tijdschrift te verkennen. Hoe kan je bijvoorbeeld commentaar op uitspraken, die belangrijk zijn voor het Intellectueel Eigendomsrecht in Europa, goed toegankelijk maken? Ervaringen van Nederlandse Open Access-initiatieven zijn zeer welkom.

Vindbare onderzoeksdata

Het is interessant om te zien dat in Duitsland de mogelijkheden voor Open Access-tijdschriften wel anders zijn geregeld. Zo kan dit tijdschrift gebruikmaken van DIPP, een gemeenschappelijk bibliotheekplatform voor Digital Peer Publishing.⁶ Het Keulse platform biedt een goed verweven technische, juridische en organisatorische dienstverlening bij digitaal publiceren. Het platform heeft onder meer tot doel om innovatie

bij digitaal publiceren makkelijk te maken, zoals bijvoorbeeld het vindbaar maken van onderzoeksdata bij een publicatie.

Ook in de licenties van dit platform zie je een sterkere koppeling met de doelstelling om open innovatie van digitaal publiceren te stimuleren. De auteur houdt het recht om zijn werk op papier te verspreiden. En als een auteur zijn werk in een Open File Format met één van deze DIPP-licenties⁵ beschikbaar maakt, dan mag de gebruiker het niet zomaar converteren.

Ik besluit direct om de digitale versie van dit artikel met de Freie DiPP Lizenz beschikbaar te maken. Nu maar wachten tot mijn bijdrage in goed Duits vertaald wordt.

Internationale samenwerking

Het is mij na deze conferentie duidelijk dat de wetenschappelijke communicatie ook in het juridisch domein in de komende jaren drastisch gaat veranderen. Tegelijk ben ik ervan overtuigd dat de bibliotheek in dit veranderingsproces een rol zal behouden. Een constante is ook de internationale samenwerking van wetenschappers. Dat bleek toen we bij de afsluiting van de conferentie een presentatie kregen over het Leibniz Editorial Centre.⁷ Het werk van Leibniz is goed bewaard gebleven, juist omdat de vorst na zijn dood zijn correspondentie niet vrijgaf aan de erfgenamen. Door verspreiding zouden er geheimen op straat kunnen komen te liggen.

De erfenis werd overgedragen aan de bibliotheek. Die zorgde voor de archivering en de toegankelijkheid voor wetenschappelijk onderzoek van latere generaties. Zo konden we op een mooie kaart zien welke contacten Leibniz in Europa had. Hij correspondeerde onder meer met Bernoulli in Groningen.⁷ Internationaal stond Groningen toen al op de kaart. Een mooie gedachte om mee naar huis te nemen.

⁵ Informatie over het NWO-fonds voor wetenschappers waarmee uitgevers betaald kunnen worden voor hun rol in het publicatieproces:

www.rug.nl/Bibliotheek/locaties/bibLet/nieuws/oaStimuleringsfonds

⁶ Het Duits gemeenschappelijk bibliotheekplatform voor Digital Peer Publishing:

www.dipp.nrw.de/ueberdipp

⁵ DIPP-licenties: www.dipp.nrw.de/lizenzen/dppl

⁶ Leibniz Editoria Centre: www.gwlb.de/Leibniz/Leibnizarchiv/english/introduction

⁷ Informatie over Johan Bernoulli: http://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Bernoulli

• “Jedermann darf dieses Werk unter den Bedingungen der Freien DPPL Lizenz unverändert oder verändert verbreiten und zum Download bereitstellen. Der Lizenztext ist im Internet abrufbar unter der Adresse: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0009-fdpppl-v3-de3>.”